

PHOTOVOICE – 2016

PHOTOVOICE

Autor:

**IRINA
LONEAN**

Bucuresti, 2016

Asociația A.R.T. Fusion și Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL)

Acest manual a fost dezvoltat de către Asociația A.R.T. Fusion și Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL) în cadrul proiectului „Pornește motorul schimbării în comunitatea ta!” și pe baza experienței de lucru cu metoda de-a lungul timpului.

Dreptul de copyright pentru această publicație aparține Asociației A.R.T. Fusion și Fundației Parteneri pentru Dezvoltare Locală. Reproducerea parțială sau integrală a acesteia este permisă doar cu acordul organizațiilor menționate mai sus.

Orice corespondență legată de această publicație poate fi adresată către:

Asociația A.R.T. Fusion

Marin Serghiescu, nr. 14, ap.6, sector 2, București, România

E-mail: art_fusion_romania@yahoo.com

Site: www.artfusion.ro

Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL)

Str. Piața Amzei 7-9, sc D, et.6, ap. 34, Sector 1, București, România

E-mail: fpdl@fpdl.ro

Site: www.fpd.ro

2016 ISBN 978-973-0-20823-8

Această versiune printată a acestei publicații a fost realizată din hârtie reciclată

Proiect finanțat de granturile SEE 2009-2014, în cadrul Fondului ONG în România (vezi site oficial www.fondong.fdsc.ro). Pentru informații oficiale despre granturile SEE și norvegiene, accesați www.eeagrants.org.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009-2014. Întreaga răspundere asupra corectitudinii și coerenței informațiilor prezentate revine inițiatorilor

CE ESTE PHOTOVOICE?

Photovoice este o metodă care permite indivizilor – în special celor care au putere limitată din cauza problemelor determinate de apartenența lor la un anumit grup, din cauza problemelor economice și sociale, din cauza barierelor culturale, din cauza unor probleme determinate de gen, rasă, clasă socială, apartenența la grup etnic, etc. să utilizeze materialele video sau fotografiile pentru a surprinde aspecte ale mediului în care trăiesc sau experiențe prin care trec și pe care vor să le arate publicului. Fotografiile sunt, de cele mai multe ori, însoțite de mesaje, mesaje compuse de fotografi. În afara mesajului trimis publicului, photovoice poate să fie un instrument esențial în procesele de lobby și advocacy, fiind inclus inițiativelor de schimbare de politici publice pentru grupurile care au participat la proiect.*

PRIMUL PROIECT PHOTOVOICE:

Deși a fost utilizat în diverse proiecte și inițiative, abia în 1992 Caroline Wang și Mary Ann Burris au organizat aspectele teoretice cu privire la utilizarea metodei. Cele două cercetătoare au dat camere foto unui grup din zona Yunnan, China, grupul documentând aspecte privind viața lor cotidiană timp de un an. Femeile parte din grup, pe parcursul anului, au organizat frecvent întâlniri pentru a arăta fotografiile pe care le făcuseră și pentru a discuta despre situațiile surprinse. La finalul procesului, expoziția a fost un real succes pentru grupul de femei participante la proiect, fiind o oportunitate deosebită de a arăta publicului problemele cu care se confruntă și nevoile egalelor lor din comunitate.

*Phil Rabinowitz, Implementing Photovoice in Your Community, disponibil la: <http://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/assessment/assessing-community-needs-and-resources/photovoice/main> .

**Caroline C. Wang, Dr. P.H., M.P.H., Photovoice: A participatory Action Research Strategy Applied to Women's Health, Journal of Women's Health, Volume 8, Number 2, 1999, Mary Ann Liebert, Inc., disponibil la: <https://apps.lis.illinois.edu/wiki/download/attachments/30304/Photovoice-%2BA%2BParticipatory%2BAction%2BResearch.pdf> .

5 PRINCIPII DE BAZA ÎN PHOTOVOICE:

Caroline Wang identifică 5 principii pe care fiecare proces care implică photovoice le integrează:

1. Imaginile educă
2. Fotografiiile pot influența politicile
3. Membrii comunităților participă la crearea și definirea imaginilor care vor determina apoi dezvoltarea de politici publice adaptate nevoilor reale ale comunității
4. La finalul procesului (Expoziția), factorii de decizie și actorii interesați vor face parte din audiență
5. Photovoice determină atât acțiunea individuală cât și acțiune comunitară.

DE CE UTILIZAM PHOTOVOICE?

1. Metoda ne ajută să structurăm oportunitatea unor grupuri care sunt, de obicei, în afara atenției autorităților publice, factorilor de decizie și publicului să își exprime nevoile și problemele.
2. Încurajăm gândirea critică pentru că participanții la proces discută asupra fotografiilor făcute și analizează aspectele sociale, economice, politice, culturale ale mediului în care trăiesc.
3. Determinăm schimbarea socială – aceste imagini pot fi integrate proceselor de schimbare de politici publice, de dezvoltare de proiecte și programe ce au ca scop îmbunătățirea condițiilor de viață ale grupurilor participante la proces.

AVANTAJELE UTILIZĂRII METODEI:

a. Aduce rezultate imediate! – Dacă folosim camere digitale, participanții pot imediat verifica fotografiile și pot începe să reflecteze asupra mesajului care va însoți această fotografie.

b. Stimulează creativitatea participanților – Participanții caută permanent să facă fotografii care să surprindă clar mediul în care trăiesc.

c. Nu necesită foarte multă pregătire în prealabil (informațiile privind aspectele etice în fotografie și informațiile tehnice sunt însă obligatorii), fiind o metodologie accesibilă aproape tuturor (existând și procese în care metoda a fost adaptată lucrului cu nevăzători).

d. Procesul poate să fie amuzant – participanții se bucură să participe la activități și nu trebuie să explice într-o manieră sofisticată motivele pentru care au ales să facă anumite fotografii.

e. Imaginile sunt ușor de înțeles – nu este nevoie de cunoașterea mediului, de cunoașterea limbii în care este scris mesajul, etc.

f. Autoritățile și factorii de decizie nu pot nega realitatea prezentată, nu pot neglija problemele exprimate.

g. O fotografie valorează 1000 de cuvinte!

h. Fotografia poate fi considerată un instrument esențial în capacitarea grupurilor care nu au mai avut, până în acest moment, oportunitatea să își facă vocea auzită, să își exprime problemele și nevoile.

PHOTOVOICE CA INSTRUMENT DE CAPACITARE A GRUPURILOR?

1. În lucrul cu tinerii și copiii cu oportunități reduse
2. persoane fără adăpost
3. persoane cu dizabilități
4. persoane cu boli cronice
5. membrii grupurilor religioase
6. membrii ai grupurilor etnice
7. minorități sexuale
8. persoane discriminate (din diverse motive)
9. comunități rurale și izolate
10. persoane cu probleme economice și sociale
11. grupuri de elevi
12. orfani
13. persoane aflate în sisteme de prevenție
14. foști deținuți
15. refugiați
16. Alte grupuri?

.....

.....

.....

CÂND FOLOSIM PHOTOVOICE?

1. **Când ne dorim schimbarea perspectivei pe care grupurile o au asupra mediului în care trăiesc și asupra propriei persoane** – În momentul în care participanții încep să facă fotografii pot să descopere că situația lor nu este atât de problematică în raport cu a celorlalți sau că există probleme în comunitate pe care nu le-au observat până acum. În plus, pot ajunge să valorizeze aspecte ale vieții lor pe care nu le-au considerat până în acest moment (de exemplu, prezența familiei sau a prietenilor).
2. **Atunci când un grup are probleme care trebuie aduse în atenția publicului** – cazul refugiaților, a persoanelor fără adăpost, grupuri care nu sunt, altfel, în atenția publicului sau au factorii de decizie.
3. **Atunci când ne dorim schimbarea socială.**
4. **Atunci când ne dorim să atragem atenția asupra unei probleme** – ex – efecte ale poluării, efecte ale defrișărilor masive, etc.
5. **Photovoice poate fi utilizat ca instrument de cercetare**, atunci când căutăm dovezi pentru a structura rezultatele cercetării.
6. **Atunci când ne dorim structurarea unui spațiu de dialog** cu autoritățile publice și ne dorim să aduce grupurile cu probleme și autoritățile la masa dialogului.

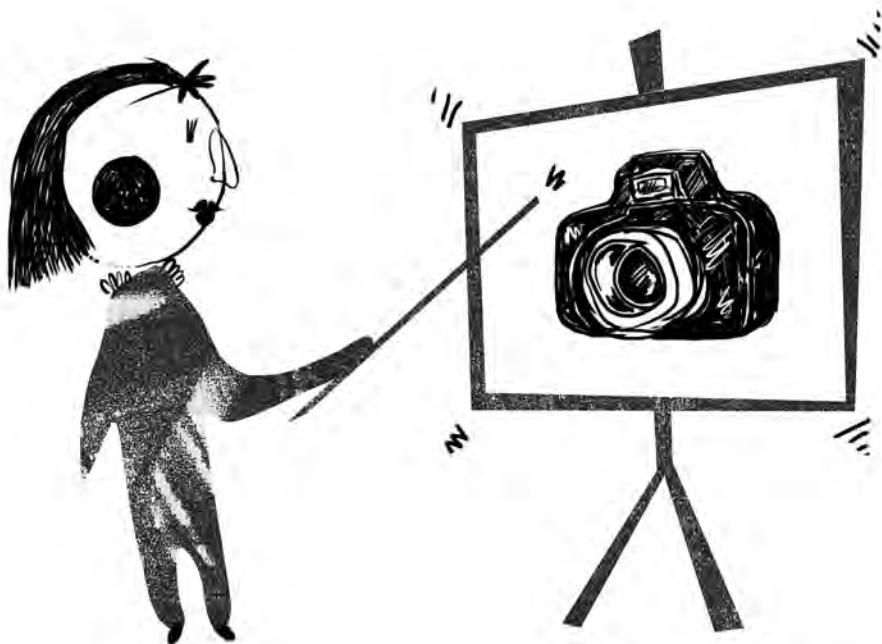

PRINCIPII DE UTILIZARE A METODEI:

1. Procesul trebuie să fie unul participativ, de la început până la final – Membrii grupului de inițiativă trebuie să participe la planificarea, implementarea și evaluarea procesului.

2. Înainte de a începe să facă fotografii, participanții trebuie să beneficieze de formare – în cazul în care nu mai folosit niciodată camere de luat vederi sau aparate foto, au nevoie de informații pentru a putea utiliza aceste echipamente. În plus, este esențial ca participanții să cunoască și elemente de bază privind etica în fotografie. În afara participanților, facilitatorii procesului au nevoie de formare – pentru a putea facilita întâlnirilor, pentru a susține participanții în redactarea mesajelor, pentru a face față situațiilor neprevăzute care pot să apară, etc.

3. Rezultatele proiectului trebuie să determine acțiunea – beneficiind de implicarea grupului și de structurarea spațiului de dialog cu autoritățile, rezultatele pot fi valorizate în demersuri de lobby și advocacy care au ca scop schimbarea de politici și dezvoltarea de proiecte și programe care au ca scop îmbunătățirea situației participanților, a grupurilor pe care le reprezintă și a comunităților în care trăiesc.

PHOTOVOICE - PAS CU PAS:

1. RECRUTAREA GRUPULUI

a. Dacă lucrăm cu un grup deja constituit – recrutarea se poate face anunțând ideea de proiect, data și locația primei întâlniri, utilizând canalele de comunicare existente.

b. Dacă organizăm un grup nou – în cele mai multe cazuri recrutarea se face pe modelul bulgărelui de zapadă sau cu ajutorul organizatorilor comunitari, asistenților sociali, lucrătorilor de tineret, etc.

MESAJE ESENȚIALE:

- 1. este un proces de durată
- 2. implică responsabilitate și participare de la început la final
- 3. la finalul proiectului va avea loc o expoziție
- 4. vor beneficia de formare (pentru a elimina problemele determinate de lipsa de experiență în utilizarea echipamentelor).
- 5. la finalul proiectului vor returna echipamentele / vor păstra echipamentele
- 6. vor participa la întâlnirile de coordonare
- 7. vor beneficia de suport ori de câte ori este cazul – dacă au întrebări privind aspectele etice, probleme tehnice, etc.

2. PLANIFICAREA PARTICIPATIVĂ A PROCESULUI:

La a doua întâlnire, cu participanții recrutați și echipa de suport – facilitator, voluntari, etc., pornind de la ideea de proiect, vor organiza planul de lucru și calendarul proiectului. De asemenea, se vor stabili responsabilitățile în proces și facilitatorul se asigură că *Mesajele esențiale* au fost înțelese. Se recomandă și stabilirea unui set de reguli de lucru, reguli care să rămână valabile pe parcursul întregului proiect.

3. FORMAREA PARTICIPANȚILOR, FORMAREA ECHIBEI.

 Procesul de formare include atât formarea participanților:

 a. Formare în utilizarea echipamentelor – lucrând cu grupuri cu oportunități reduse, în cele mai multe cazuri, vom avea participanți care nu au mai avut oportunitatea să utilizeze echipamente. Este recomandată furnizarea formării de către un membru al echipei care poată să răspundă tuturor întrebărilor tehnice ale participanților.

 b. Elemente de etică în fotografie – având în vedere că participanții vor fotografia atât situații din comunitatea lor cât și membrii ai comunității este important să înțeleagă importanța existenței pentru publicarea fotografiilor, în cazul utilizării camerelor digitale, a consultării cu subiecții înainte de a arhiva fotografiile, a unui acord în scris, dacă este cazul. Toate aceste informații ne ajută să ne asigurăm că participanții nu se expun unor situații conflictuale, situații care le pot afecta integritatea.

 c. Formarea facilitatorilor – în cazul în care facilitatorul- facilitatorii grupului nu au experiență, trebuie să beneficieze de formare în domeniul facilitării întâlnirilor grupurilor, suport în susținerea participanților în procesul de organizare a mesajelor care însoțesc fotografiile sau pentru a face față unor situații în care participanții întâmpină probleme de natură emoțională sau ajung să fie expuși în situații conflictuale.

 d. Activități de teambuilding – având în vedere că este un proces de durată, trebuie să ne asigurăm că participanții înțeleg importanța lucrului în echipă și a susținerii reciproce în acest proces.

4. FOTOGRAFIILE

După ce au parcurs aceste etape, participanții sunt pregătiți să meargă în comunitate și să facă fotografii. Este important ca prima întâlnire să aibă loc după ce participanții au făcut primele fotografii și facilitatorul să se asigure că participanții își oferă feedback pentru a continua procesul.

 CUM DECIDEM CE ECHIPAMENTE UTILIZAM SI CÂT ÎNEȚINE PROCESUL?
– ÎN FUNCȚIE DE BUGETUL DISPONIBIL! :)

5. ORGANIZAREA ÎNTÂLNIRILOR GRUPULUI

Pe parcursul proiectului, participanții au întâlniri regulate cu facilitatorul (săptămânale, bilunare, etc). Dacă grupul are mulți participanți, se pot organiza subgrupuri de lucru. În cadrul acestor întâlniri, participanți vor arăta fotografiile pe care le-au făcut, vor da și vor primi feedback și vor avea structurat un spațiu în care pot exprima emoții, pot reflecta asupra aspectelor surprinse, pot împărtăși probleme din comunitate, pot spune povești pe care le-au aflat. Feedback-ul îi va ajuta pe participanți să și decidă ce fotografii vor alege pentru expoziție.

În plus, pentru participanți, aceste întâlniri pot să fie singurele spații în care au oportunitatea să își spună poveștile și să primească sprijin. În timpul procesului, participanții vor ajunge să dezvolte și abilități și competențe și să dobândească și să exerseze atitudini. Cu siguranță, la finalul proiectului, participanții vor fi mult mai deschiși către problemele comunității, vor participa activ la soluționarea acestor probleme, vor înțelege căror actori să se adreseze, vor fi empatici, vor valoriza rolul familiei și al membrilor comunității, vor fi capabili să exprime problemele și emoțiile.

Fiecare fotografie aleasă pentru expoziție va fi însoțită de un mesaj – un mesaj scurt – o propoziție, o frază. Facilitatorul îi va susține pe participanți să structureze mesaje dar se va asigura că mesajele sunt fix cele formulate de participanți și asociate imaginii surprinse. De cele mai multe ori, fiind vorba de lucru cu grupurile cu oportunități reduse, pentru a proteja participanții, identitatea participanților este codificată, fiind expuse fie prenumele sau pseudonimul și vârsta.

6. ORGANIZAREA EXPOZIȚIEI

Participanții știu de la începutul procesului că la finalul proiectului fotografiile (cele alese în cadrul întâlnirilor) însoțite de mesaje, vor fi expuse pentru public.

Rolul expoziției:

- • pentru a valoriza munca participanților
- • pentru a le permite să valorizeze aspecte din mediul în care a avut loc proiectul
- • de a aduce în atenția publicului problemele cu care se confruntă grupurile și comunitățile
- • de a celebra succesul proiectului și a contribui la structurarea rezultatelor procesului de învățare parcurs de participanți.

Ne asigurăm că:

- • toți participanții au fotografii expuse (ideal, același număr de fotografii)
- • există o strategie de dispunere a fotografiilor în expoziție – e.i. în ordine alfabetică a numelor participanților, în funcție de temele abordate
- • am invitat autorități publice la eveniment și au confirmat participarea
- • am invitat actori interesați și cu putere de decizie în elaborarea de programe și proiecte care au ca scop schimbarea situației acestor grupuri sau comunități.
- • am invitat presa și am promovat evenimentul.
- • am respectat dorința participanților ca identitatea lor să nu fie dezvăluită – în cazul în care acești lucru i-ar pune în pericol sau au exprimat acest lucru.
- • am inclus în agenda evenimentului un moment în care este prezentat proiectul, sunt prezentate obiectivele.

Observație: Expoziția poate fi organizată și în mediul online – Pagină web, Pagină facebook, etc – respectând aceleași principii de structurare ca și în cazul evenimentului.

7. STRUCTURAREA PLANULUI DE ACȚIUNE

De cele mai multe ori, rezultatele Photovoice sunt incluse în procese ample de lobby și advocacy care au ca scop influențarea politicilor publice destinate grupurilor discriminate.

Astfel:

❑ a. organizăm un plan de lucru și un calendar pentru o acțiune viitoare sau un proiect viitor în care sunt implicați participanții și suporterii dobândiți în proces.

❑ b. Susținem organizarea altor acțiuni directe – întâlniri, dezbateri, workshop-uri, etc.

În cazul în care organizația dispune de resurse, poate continua să furnizeze sprijin participanților (consiliere, implicare în alte proiecte, informații privind oportunități de care pot beneficia, etc.).

8. EVALUAREA

Procesul de evaluare include:

❑ A. Evaluarea cu grupul participanților – La această evaluare participă membrii echipei de proiect și grupul participanților. În funcție de profilul grupului, metodele utilizate pot fi variate – metode interactive, evaluări scrise, etc.

❑ B. Evaluarea în cadrul organizației – ex: evaluarea metodelor utilizate pentru recrutarea participanților, evaluarea metodelor de formare utilizate, evaluarea rezultatelor evenimentului central – expoziția, impactul pe care proiectul l-a avut la nivelul participanților și asupra comunității, evaluarea sustenabilității proiectului, oportunitatea de a integra metoda altor proiecte derulate de organizație, etc.

RESURSE:

1. Phil Rabinowitz, Implementing Photovoice in Your Community, disponibil la:

<http://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/assessment/assessing-community-needs-and-resources/photovoice/main> .

2. Caroline C. Wang, Dr. P.H, M.P.H, Photovoice: A participatory Action Research Strategy Applied to Women's Health, Journal of Women's Health, Volume 8, Number 2, 1999, Mary Ann Liebert, Inc., disponibil la:

<https://apps.lis.illinois.edu/wiki/download/attachments/30304/Photovoice-%2BA%2BParticipatory%2BAction%2BResearch.pdf>

3. The Photovoice Manual – A guide to designing and running participatory photography projects, www.photovoice.org.

4. Centrul de Resurse pentru Participare Publică Ce-Re – Photovoice, disponibil aici: <http://www.ce-re.ro/photovoice>

PHOTOVOICE – 2015

Un proiect A.R.T. Fusion